

Рахункова палата

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Рахункової палати
19.12.2023 р. № 30-1

**Звіт про результати аудиту
ефективності використання
бюджетних коштів на
забезпечення виконання
функцій та завдань
апеляційними господарськими
судами**

м. Київ

rp.gov.ua

Вступне слово

Стаття 1 Конституції України визначає Україну демократичною та правовою державою, основними ознаками якої є верховенство права та правовий захист особи.

Верховенство права та захист прав особи забезпечуються в Україні судовою владою шляхом здійснення правосуддя незалежними та безсторонніми судами, утвореними законом.

У Законі України «Про судоустрій і статус суддів» наголошено на обов'язку судів забезпечувати доступ до своєчасного та справедливого правосуддя.

У свою чергу держава згідно з Конституцією України має забезпечувати належні умови для функціонування судів.

Апеляційні господарські суди відіграють важливу роль у судовій системі та фокусуються на перегляді судових рішень першої інстанції, сприяючи ефективному захисту прав громадян та юридичних осіб у господарській діяльності.

Ефективність роботи апеляційних господарських судів має значний вплив на захищеність бізнес-процесів в Україні, інвестиційне середовище та економіку загалом.

Водночас виклики сьогодення, такі як часте реформування судової системи та недостатність ресурсів (фінансових, кадрових, матеріально-технічних), негативно впливають на ефективність здійснення апеляційного господарського судочинства.

З огляду на важливість окресленої тематики проведено аудит ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення виконання функцій та завдань апеляційними господарськими судами.

Член Рахункової палати

Геннадій ПЛІС

Зміст

Список скорочень.....	4
Резюме	5
Вступ.....	8
Висновки аудиту.....	10
Якою мірою апеляційними господарськими судами забезпечено судочинство	10
Якою мірою забезпечено функціонування апеляційних господарських судів	16
Загальні висновки.....	29
Рекомендації	32
Інформація про аудит.....	34

Список скорочень

АГС	Апеляційний господарський суд
ВККСУ	Вища кваліфікаційна комісія суддів України
ВРП	Вища рада правосуддя
ДСА України	Державна судова адміністрація України
ЄСПЛ	Європейський суд з прав людини
ЄСІТС	Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система
Закон № 80/94	Закон України від 05 липня 1994 року № 80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»
Закон № 1402	Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (зі змінами)
КПКВК 0501020	бюджетна програма за КПКВК 0501020 «Забезпечення здійснення правосуддя місцевими, апеляційними судами та функціонування органів і установ системи правосуддя»
Наказ № 374	наказ Державної судової адміністрації України від 31.07.2018 № 374 «Про визначення кількості суддів в апеляційних господарських судах, утворених в апеляційних округах» (із змінами, внесеними наказом Державної судової адміністрації України від 25.04.2019 № 419)
Порядок № 228	Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 року № 228
СОРС	Система оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники і методи, затверджена рішенням Ради суддів України від 02.04.2015 № 28

Резюме

Згідно зі статтею 130 Конституції України держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів.

Незадоволення державою в повному обсязі потреб АГС у кадровому, фінансовому та матеріально-технічному забезпеченні створює ризики недосягнення судами основної мети їх діяльності – здійснення доступного, своєчасного та якісного судочинства.

Під час проведення аудиту досліджено стан фінансування, функції і завдання АГС, правове поле, в якому вони функціонують, показники основних процесів та внутрішнє контрольне середовище.

Для висловлення з обґрунтованою впевненістю аудиторської думки надано відповіді на два ключові питання: ефективність функціонування АГС та їх фінансове забезпечення.

Ми отримали підтвердження того, що на сьогодні процеси забезпечення господарського судочинства законодавчо загалом регламентовані, але відбуваються вони за кадрового дефіциту та обмеженого фінансового ресурсу.

Конституція України гарантує права громадян на справедливий та незалежний судовий захист. Законом № 1402 визначено основні принципи правосуддя, які забезпечують право на справедливий суд, доступність правосуддя та спеціалізацію судів при розгляді різних категорій справ. Вирішення спорів, пов'язаних із провадженням господарської діяльності, забезпечують місцеві господарські суди, перегляд рішень яких згідно з Господарським процесуальним кодексом України здійснюється АГС.

Важливим фактором для забезпечення права на справедливий судовий процес є дотримання розумних строків судового розгляду. Це не лише фундаментальне право, закріплене в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а й критично важливий елемент для функціонування правової держави та підтримки довіри громадян до судової системи.

Україна – одна з небагатьох держав членів Ради Європи, в яких ЄСПЛ визначив структурну проблему: надмірна тривалість судових розглядів.

У демократичному суспільстві суди функціонують відповідно до стандартів продуктивності та ефективності судових процедур, якості судових послуг та очікувань учасників судових проваджень. У цьому розумінні оцінювання роботи суду є найбільш ефективним, якщо воно ґрунтується на визначених стандартах якості та перевірених методах оцінки відповідності їм. Основа таких стандартів – суспільні очікування щодо якості судових послуг (повнота інформації, діджиталізація, зручність та комфортність судових приміщень тощо) та показники роботи суду (тривалість судових проваджень, питома вага розглянутих справ тощо).

Держава, вимагаючи від судів високу якість роботи, у свою чергу, має забезпечувати належне фінансування та умови для їх функціонування (стаття 130 Конституції України).

Законом № 1402 закріплено основні принципи фінансування судів, організаційно-правове забезпечення та функціонування системи судів в Україні, а також визначено механізми їх бюджетного забезпечення за встановленими процедурами та обсягами фінансування.

Фінансування АГС здійснювалось за КПКВК 0501020.

Аудит засвідчив недоліки¹ при визначенні результативних показників для досягнення мети бюджетної програми, що унеможлиблює оцінку ефективності її виконання.

Отже, аудитом здійснено оцінку ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення виконання функцій та завдань АГС шляхом оцінки ефективності функціонування цих судів.

З огляду на викладене встановлено.

Головні негативні тенденції в діяльності АГС протягом 2020–I півріччя 2023 року:

- ✓ збільшення кількості невіршених справ (станом на 31.12.2022 не розглянуто 6,4 тис. справ (28 відс. кількості розглянутих справ у 2022 році);
- ✓ неповне фінансове забезпечення АГС (64,9 відс. – 82,3 відс. потреби);
- ✓ збільшення строків розгляду справ (99 – 109 днів);
- ✓ збільшення на 21,4 відс. питомої ваги змінених чи скасованих касаційною інстанцією рішень АГС;
- ✓ негативна динаміка заповнення посад суддів і працівників апарату суду (кадровий дефіцит в АГС – 87 суддів, або 40 відс. тимчасово визначеної кількості суддів);
- ✓ відсутність фінансування на розвиток АГС (менше ніж 0,1 відс. виділених 0,6 млн грн у 2020 році, у 2021 – 0,8 млн грн);
- ✓ недоліки внутрішнього контролю та управління фінансовими ресурсами.

Причини зазначеного:

- ✓ законодавчі розбіжності в частині фінансового забезпечення АГС (згідно зі статтею 148 Закону № 1402 видатки на утримання судів визнано захищеними статтями державного бюджету, при цьому статтею 55 Бюджетного кодексу України це не передбачено);
- ✓ незадоволення державою в повному обсязі потреб АГС у бюджетних асигнуваннях;
- ✓ невизначення ДСА України та ВРП граничної чисельності суддів АГС;
- ✓ неузгодженість позиції ДСА України та ВРП щодо встановлення нормативів кадрового забезпечення АГС;

¹ Результативні показники не характеризують реалізації напрямів використання бюджетних коштів, показники ефективності діяльності АГС у паспортах бюджетної програми взагалі не визначені.

- ✓ тривале невиконання повноважень ВККСУ (з листопада 2019 до червня 2023 року) та ВРП (з лютого 2022 по січень 2023 року) щодо добору суддів;
- ✓ невизначення співвідношення штатних посад працівників апарату суду до посад суддів;
- ✓ недотримання законодавчих вимог щодо управління фінансовими ресурсами.

Ці умови зумовили такі негативні наслідки:

- ✓ надмірне та нерівномірне навантаження на суддів (одним суддею у Східному АГС розглянуто у 2021 році 126 справ, у 2022 році – 53, у Центральному АГС у 2021 році – 293 справи, у 2022 році – 187);
- ✓ збільшується відсоток справ, що розглядалися понад рік (3,9 відс. – 5,9 відс.);
- ✓ додаткове фінансове навантаження на державний бюджет через продовження судових процесів (наприклад, для розгляду 6,4 тис. справ додатково потрібно 117,8 млн грн (з розрахунку вартості однієї справи в I півріччі 2023 року));
- ✓ звернення до ЄСПЛ щодо неякісного розгляду справ судами;
- ✓ відсутність всупереч вимогам законодавства комплексної системи захисту інформації в АГС;
- ✓ обмеженість АГС у проведенні капітальних ремонтів, облаштуванні приміщень, придбанні обладнання для судових засідань, комп'ютерної та оргтехніки, мережевого та комунікаційного обладнання та інших необхідних ресурсів;
- ✓ необґрунтованість управлінських рішень на всіх рівнях, що призвело до використання коштів з порушенням законодавства – 5,0 млн грн, непродуктивного використання 25,1 млн грн, неекономного – 33,2 млн грн, неефективного управління коштами – 9,1 млн грн (видатки не проведено через нерозподілення асигнувань до закриття в кінці року рахунків для здійснення операцій з ними), а також порушень вимог бюджетного законодавства на суму 1799,5 млн грн та у бухгалтерському обліку – 22,3 млн грн;
- ✓ створення ризику неефективного використання бюджетних коштів на утримання неоптимальної структури апарату суду.

Таким чином, належність фінансового забезпечення АГС безпосередньо впливає на ефективність їх роботи і досягнення головної мети – здійснення доступного, своєчасного та якісного правосуддя.

Аудитом встановлено, що ефективність функціонування АГС забезпечено неповною мірою. Головна причина – незабезпечення АГС фінансуванням відповідно до потреби.

Зазначене не стосується діяльності суддів, які згідно із СОРС працюють з надмірним навантаженням, а свідчить про неадекватне державне організаційно-фінансове забезпечення АГС.

За результатами аудиту надано рекомендації щодо продуктивного, результативного та економного використання бюджетних коштів, що спрямовуються на забезпечення діяльності АГС.

Вступ

Згідно зі статтею 125 Конституції України судоустрій в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації і визначається законом.

Відповідно до Закону № 1402 система судової влади в Україні побудована на принципах територіальності, спеціалізації та інстанційності і включає місцеві, апеляційні суди та Верховний Суд.

Кожен із цих судів спеціалізується на розгляді певних видів справ (цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних), а також справ про адміністративні правопорушення.

Види і склад апеляційних судів визначено статтею 26 Закону № 1402. Так, апеляційними судами з розгляду господарських справ є АГС, які утворюються у відповідних апеляційних округах.

АГС мають забезпечувати права заявників на апеляційний перегляд рішень місцевих господарських судів та, відповідно виправляти помилки, допущені місцевими судами. Так, тільки у 2022 році АГС змінили або скасували понад 3 тис. судових рішень місцевих господарських судів. Крім того, АГС відіграють важливу роль у забезпеченні захисту прав та інтересів громадян, бізнесу та держави.

З метою поліпшення ефективності роботи та незалежності судів змінено організаційну структуру судової системи в Україні. Зокрема, на виконання Указу Президента України² розпочато процедуру ліквідації апеляційних господарських судів та утворення нових АГС у різних апеляційних округах.

На сьогодні діяльність провадять шість АГС: Східний, Центральний, Південно-західний, Північний, Західний та Північно-західний АГС.

Південний АГС, юрисдикція якого поширюється на тимчасово окуповані Автономну Республіку Крим та місто Севастополь³, за об'єктивних обставин судочинство не здійснює.

При цьому відповідно до статті 51 Бюджетного кодексу України забезпечення діяльності органів, які ліквідуються у наступному бюджетному періоді, до завершення процедур ліквідації або реорганізації здійснюється в межах видатків, передбачених новим державним органам, які визначені правонаступниками чи яким передаються функції органів, що ліквідуються або реорганізуються. АГС, що ліквідуються, включено до мережі новостворених АГС як розпорядників коштів нижчого рівня.

На момент проведення аудиту завершено ліквідацію двох із семи АГС: Дніпропетровського та Одеського. Триває ліквідація Донецького, Київського, Львівського, Рівненського та Харківського АГС. Повністю передано

² Від 29 грудня 2017 року № 454/2017 «Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах».

³ Південний АГС зареєстровано як юридичну особу 26.06.2018, код ЄДРПОУ 42262670.

правонаступникам нерухоме майно Львівським, Рівненським та Харківським АГС.

Фінансування судів здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, видатки для місцевих та апеляційних судів всіх видів та спеціалізації, визначаються у Державному бюджеті України в окремому додатку.

ДСА України є державним органом у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади, зокрема АГС, і виконує функції головного розпорядника бюджетних коштів.

Суддівське самоврядування в Україні (Рада суддів України)⁴ гарантує захист професійних інтересів суддів та вирішення питань внутрішньої діяльності судів.

⁴ Рада суддів – колегіальний орган, що в період між з'їздами суддів України є вищим органом суддівського самоврядування. <https://rsu.gov.ua/ua>

Висновки аудиту

Якою мірою апеляційними господарськими судами забезпечено судочинство

Завданням господарського судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави (*частина перша статті 2 Господарського процесуального кодексу України*).

Апеляційні суди діють як суди апеляційної інстанції, а у випадках, визначених процесуальним законом, – як суди першої інстанції з розгляду цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення (*стаття 26 Закону № 1402*).

За 2020 – I півріччя 2023 року до АГС надійшло 87,6 тис. справ, з яких розглянуто 85,3 тис. справ⁵.

Повномасштабна збройна агресія та введення в Україні з 24.02.2022 воєнного стану суттєво вплинули на функціонування судової влади в Україні загалом і, зокрема, на стан здійснення правосуддя АГС.

Згідно з даними ДСА України та звітів про стан здійснення правосуддя⁶ упродовж 2022⁷ року до АГС надійшло на розгляд на 43,6 відс. справ менше, ніж у 2021 році та на 33,1 відс. – ніж у 2020 році. При цьому показники надходження справ у I півріччі 2023 року значно перевищили показники 2022 року.

Фактичні показники розгляду справ, що надійшли у 2020 – I півріччі 2023 року, становлять 97,7 відс., 98,2 відс., 103,0 відс. і 94,3 відс.⁸ Відповідно (див. рис. 1).

⁵ Показники щодо надходження та розгляду справ і матеріалів у 2020–2022 році містить звіт за формою №2-агс, у I півріччі 2023 року – форма № 1-ЄЗ.

⁶ Форма № 2-агс «Звіт апеляційних господарських судів про розгляд судових справ» затверджена наказом ДСА України від 09.03.2017 № 311 «Про затвердження форм звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами»; № 2-г «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку господарського судочинства» – наказом ДСА України від 23.06.2018 № 325 «Про затвердження річних форм звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами». Ці форми затверджено ДСА України відповідно до пункту 6 частини першої статті 152 Закону №1402. Наказом ДСА України від 05.07.2022 № 215 затверджено єдину форму оперативної статистичної звітності щодо стану здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами (далі – форма № 1-ЄЗ). Форма № 1-ЄЗ квартальна заповнюється, починаючи зі звіту за перше півріччя 2022 року. Рядки форми № 2-агс та форми № 1-ЄЗ не уніфіковано, що ускладнює аналіз інформації щодо залишків, надходження та розгляду АГС заяв, апеляційних скарг і матеріалів. https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

⁷ Показники, що характеризують стан здійснення судочинства у 2022 році, не є релевантними щодо показників 2020–2021 років, зазначаються з метою повноти надання інформації про здійснення судочинства.

⁸ За визначенням СОРС, відсоток обчислюється як кількість розглянутих за звітний період справ, поділена на кількість нових справ і матеріалів. Якщо показник більше, ніж 100 відс., це означає зменшення залишку нерозглянутих справ, якщо нижче – збільшення.

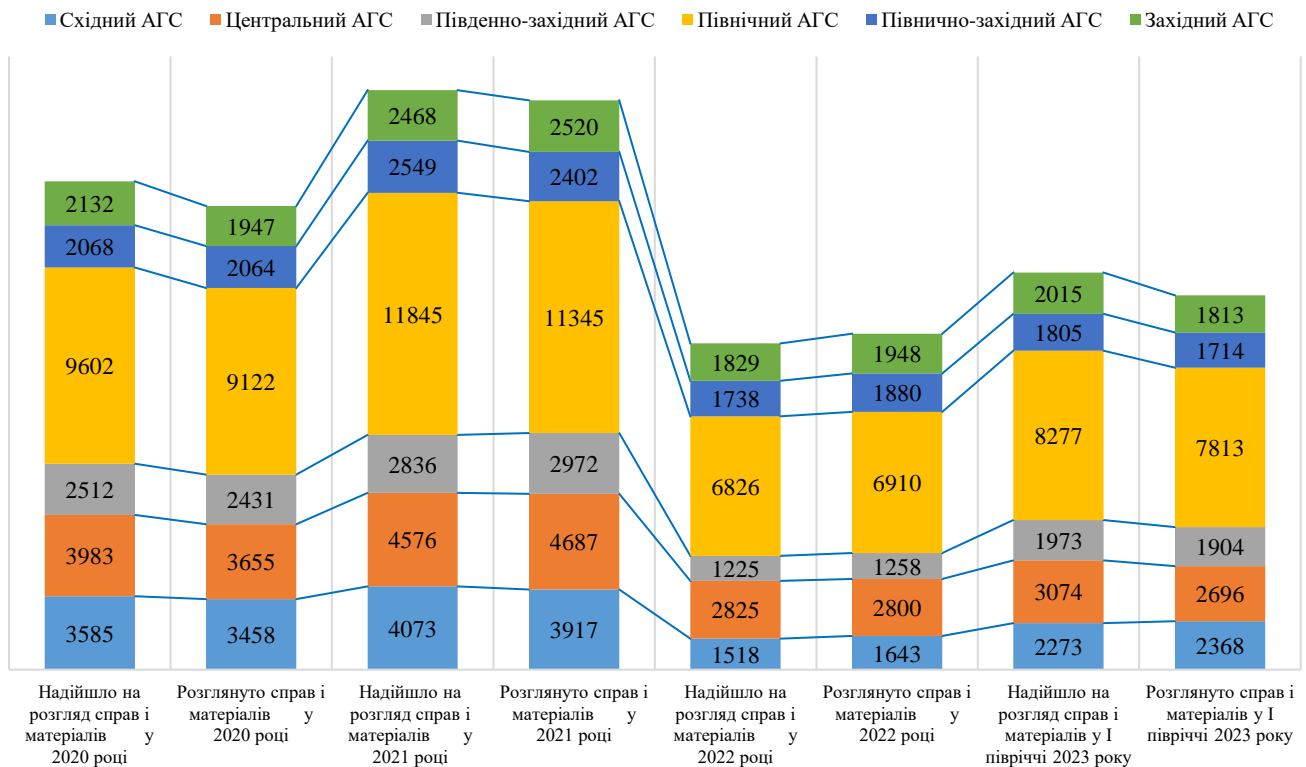

Рис. 1. Кількість розглянутих справ і матеріалів серед тих, що надійшли на розгляд у 2020 – I півріччі 2023 року

При цьому серед показників діяльності суду *відсоток розглянутих справ є одним із показників продуктивності⁹, який дає можливість оцінити ефективність роботи суду*. Це також один з основних показників, рекомендованих Європейською комісією з питань ефективності правосуддя (СЕРЕЖ)^{10 11}.

Отже, з урахуванням показників СОРС в середньому АГС працювали достатньо ефективно для збільшення відсотка розглянутих справ.

При цьому тільки у 2022 році АГС розглядали справи, зокрема, і попередніх років.

Як наслідок, на кінець 2022 року не розглянуто 6,4 тис. справ і матеріалів із 22,8 тис. справ, що перебували в провадженні (майже кожна четверта) (див. рис. 2).

⁹ Показник включено до СОРС, відповідно до потреб і вимог оцінювання якості роботи суду цей показник можна також використовувати для виявлення загальних тенденцій та/або порівняння ситуації в кількох судах одного типу чи порівняння ситуації в одному й тому самому суді через певний проміжок часу з метою визначення, наскільки управління судом є ефективним та продуктивним.

¹⁰ Згідно із СОРС розгляд справ у 96-102 відс. є нейтральним показником і свідчить, що на початку звітного періоду суд мав значний залишок нерозглянутих справ і у звітному періоді було докладено достатньо зусиль для підвищення ефективності роботи суду з розгляду справ.

¹¹ Європейська комісія з питань ефективності правосуддя Ради Європи заснована 18 вересня 2002 року відповідно до Резолюції Res (2002)12 Комітету Міністрів Ради Європи як експертна організація з питань ефективності функціонування юстиції в державах – членах Ради Європи.

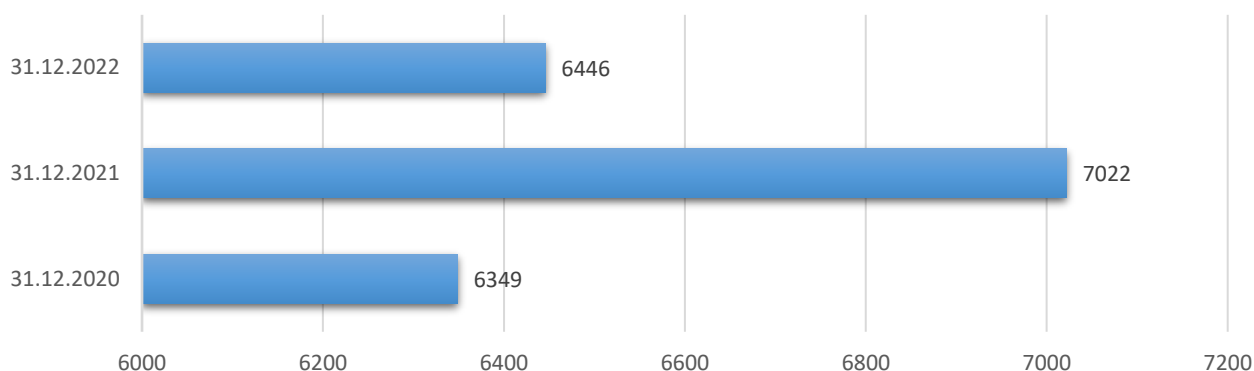

Рис. 2. Кількість нерозглянутих справ і матеріалів станом на 31.12.2020, 31.12.2021, 31.12.2022

Разом з тим значна кількість нерозглянутих справ у судах свідчить про постійне збільшення навантаження на судову систему та відтермінування розгляду справ. До того ж не розглянуті в попередніх роках справи значною мірою негативно впливають на показники діяльності АГС.

Надмірну тривалість розгляду справ у судах визначено однією з основних проблем системи правосуддя також і Стратегією розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки.

Динаміка зміни кількості закінчених провадженням справ, термін розгляду яких триває понад рік, свідчить про ризики несвоєчасного судочинства. Відсоток справ, що розглядалися більше року, зростає (див. таблицю 1).

Таблиця 1
Показники тривалості розгляду справ АГС у 2020-2022 роках (в одиницях)

		2020 р.	2021 р.	2022 р.
Кількість закінчених провадженням справ	до 3 міс. включно	15879	19561	7502
	понад 3 міс. – 1 рік	6253	7823	8415
	понад 1 рік – 2 роки	523	337	437
	понад 2 роки – 3 роки	22	117	47
	понад 3 роки		5	38
Відсоток справ і матеріалів, загальний термін розгляду яких триває понад рік, відс.		3,95	2,2	5,9

Найбільшу кількість справ і матеріалів, загальний термін розгляду яких триває понад рік, зафіксовано в АГС з найбільшим навантаженням. Так, у Центральному АГС питома вага справ і матеріалів у 2020 році становила 6 відс., у 2021 році – 5,45 відс. та у 2022 році – 8,6 відсотка.

Загалом строк провадження (розгляду справи) належить до показників, які за рекомендаціями експертів СЕРЕЖ¹² необхідно визначати як параметри продуктивності роботи суду.

Зволікання з розглядом справ призводить до звернень до ЄСПЛ, що послаблює повагу до верховенства права та, як наслідок, створює додаткове фінансове навантаження на державний бюджет, оскільки ЄСПЛ застосовує відповідний механізм відшкодування заявнику матеріальної та моральної шкоди, а також судових витрат.

Україна – одна з небагатьох держав – членів Ради Європи, в якій ЄСПЛ визначив структурну проблему: надмірна тривалість судових розглядів.

Детальніше огляд цієї проблеми наведено у справі ЄСПЛ «Светлана Науменко проти України» (Svetlana Naumenko v. Ukraine) (заява № 41984/98) та справі ЄСПЛ «Меріт проти України» (Merit v. Ukraine) (заява № 66561/01).

Згідно із законодавством¹³ суд має встановлювати розумні строки для вчинення процесуальних дій. Строк є розумним, якщо передбачає час, достатній, з урахуванням обставин справи, для вчинення процесуальної дії та відповідає завданню господарського судочинства.

Для встановлення розумності строку розгляду конкретної справи ЄСПЛ¹⁴ визначив кілька критеріїв:

- ✓ складність справи;
- ✓ поведінка скаржника;
- ✓ поведінка судових та інших державних органів;
- ✓ важливість предмета розгляду для заявника.

ЄСПЛ неодноразово зазначав, що такі критерії є суб'єктивними і мають застосовуватися у кожному випадку залежно від обставин, тобто **навіть значна тривалість розгляду справи може бути визнана розумною з урахуванням певних індивідуальних обставин.**

Встановлено, що у 2022 році погіршилися всі показники ефективності та якості¹⁵ роботи всіх АГС порівняно з 2021 роком. Зокрема, на 34,6 відс. зменшилася середня кількість розглянутих справ на одного суддю (з урахуванням залишку нерозглянутих справ на початок звітнього періоду) та на 10 відс. збільшилася середня тривалість розгляду справи.

¹² Звіт «Оцінка інструментів Європейської комісії з питань ефективності правосуддя для збору комплексних статистичних даних про тривалість судових проваджень відповідно до статті 6 Європейської конвенції з прав людини», підготовлено у межах проекту Ради Європи «Подальша підтримка виконання Україною рішень у контексті статті 6 Європейської конвенції з прав людини» (розміщено на офіційному вебсайті Ради Європи, доступний з [chrome-extension://efaidnbmninnibpcajpcgclefindmkaj/https://rm.coe.int/report-cepej-tools-for-statistical-data-system-merit-and-naumenko-case/1680a1167a](https://rm.coe.int/report-cepej-tools-for-statistical-data-system-merit-and-naumenko-case/1680a1167a)).

¹³ Стаття 114 Господарського процесуального кодексу України.

¹⁴ Рішення від 27.06.2000 у справі «Фрідлендер проти Франції».

¹⁵ Згідно з СОРС ефективність та якість роботи суду з розгляду справ визначено за показниками продуктивності роботи суду з розгляду справ, своєчасності судового розгляду та якості судових рішень.

Так, якщо у середньому у 2021 році АГС розглядали справу протягом 99 днів, то у 2022 році – 109 днів. Подібно, якщо середнє навантаження на одного суддю АГС у 2021 році становило 188 справ, що перебували на розгляді, то у 2022 році – 121 справа (див. рис. 3 і 4).

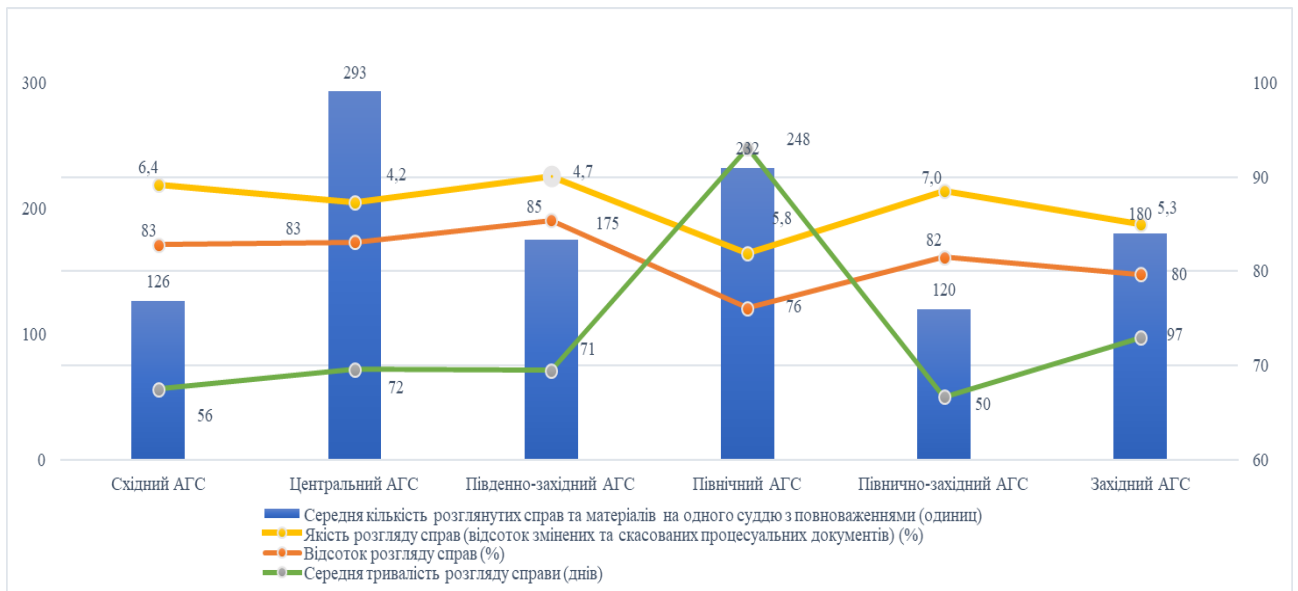

Рис. 3. Результати роботи АГС у 2021 році

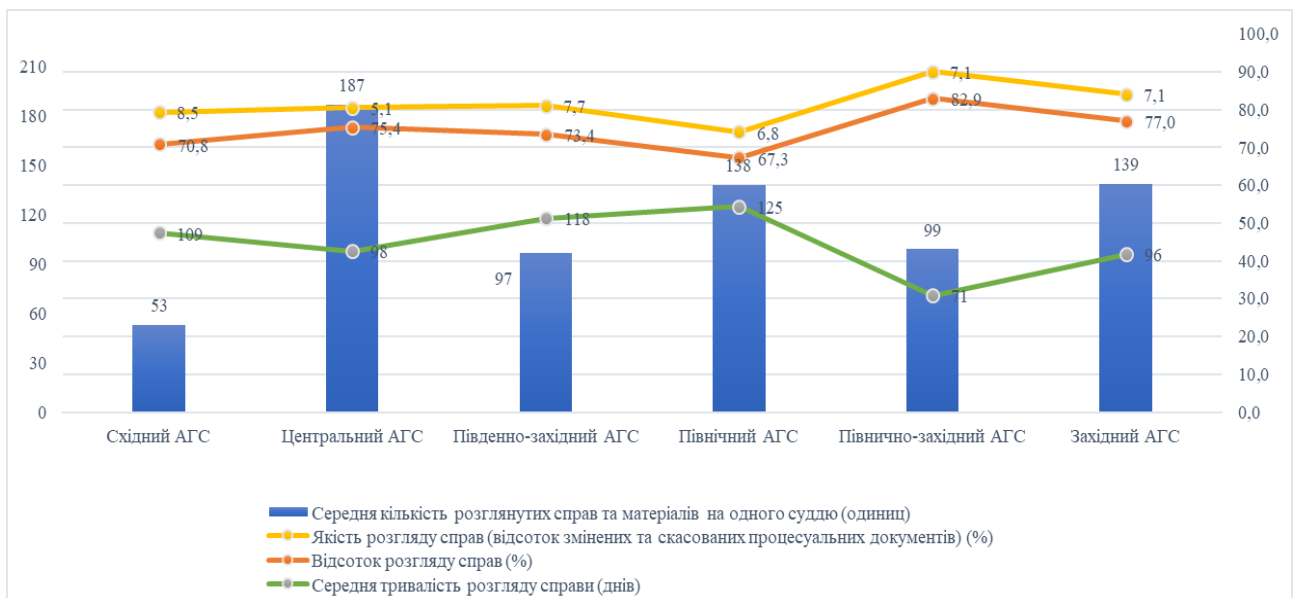

Рис. 4. Результати роботи АГС у 2022 році

Однією з причин значного навантаження на окремих суддів та, як наслідок, великої кількості нерозглянутих справ є неврахування ДСА України¹⁶ фактичного навантаження на одного суддю при визначенні кількості суддів АГС.

¹⁶ Наказ ДСА від 31.07.2018 № 374 «Про визначення кількості суддів в апеляційних господарських судах, утворених в апеляційних округах» (із змінами, внесеними наказом ДСА від 25.04.2019 № 419).

Наприклад, у 2022 році одним суддею, який фактично здійснював правосуддя у Східному АГС, розглянуто 53 справи та матеріали, у 2021 році – 126, при цьому одним суддею Центрального АГС розглянуто значно більше: у 2022 році – 187, у 2021 році – 293.

Отже, продуктивність¹⁷ роботи суддів АГС, які фактично здійснювали правосуддя, суттєво відрізнялася.

З метою оцінки пропорційності використання бюджетних коштів на забезпечення правосуддя АГС розраховано показник середньої вартості розгляду однієї справи¹⁸. Так, середня вартість розгляду АГС однієї справи або матеріалу становила у 2020 році – 26,6 тис. грн, у 2021 році – 20,4 тис. грн, у 2022 році – 37,5 тис. грн, у I півріччі 2023 року – 18,4 тис. грн і суттєво відрізнялась у розрізі АГС (див. рис. 5).

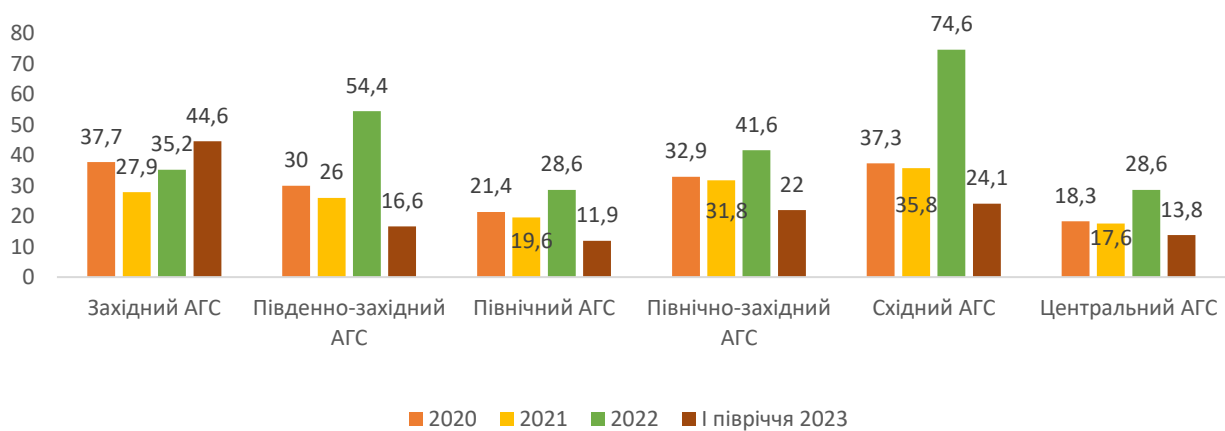

Рис. 5. Середня вартість розгляду АГС однієї справи або матеріалів (тис. грн)

У розрізі АГС показник найбільшої вартості розгляду справ або матеріалів зафіксовано в АГС з найменшим навантаженням. При цьому у 2022 році ситуація значно погіршилася через особливості судового розгляду справ під час воєнного стану¹⁹.

Зазначені вище фактори негативно впливають і на якість рішень АГС. Як наслідок, *питома вага змінених чи скасованих у 2022 році Великою Палатою і Касаційним господарським судом Верховного Суду рішень АГС збільшилася на 21,4 відс. порівняно з показниками 2021 року.*

Так, у 2022 році 1,3 тис. судових рішень²⁰ АГС змінено чи скасовано повністю або частково Великою Палатою і Касаційним господарським судом

¹⁷ Згідно із СОРС продуктивність визначається за показниками відсотка розгляду справ, часу завершення розгляду справ, коефіцієнта завершення розгляду справ у вимірі людських ресурсів, середньої кількості розглянутих справ на одного суддю, середньої вартості розгляду справи, середньої кількості оброблених матеріалів на одного працівника апарату суду.

¹⁸ За визначенням СОРС, цей показник розраховується як фактичні видатки суду за звітний період, поділені на загальну кількість справ, що були на розгляді в суді за цей період.

¹⁹ Рада суддів України рішенням від 10.03.2022 № 10 затвердила окремі рекомендації організації роботи судів та суддів в умовах воєнного стану <https://rsu.gov.ua/ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>

²⁰ Бюлетень Верховного Суду за 2022 рік https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/kgs_2023/KGS_biuletен_2022.pdf

Верховного Суду, що становить 26,8 відс. кількості розглянутих ними касаційних скарг, тобто майже кожен четверту скаргу на рішення АГС повністю чи частково задоволено судами касаційної інстанції (див. рис. 6).

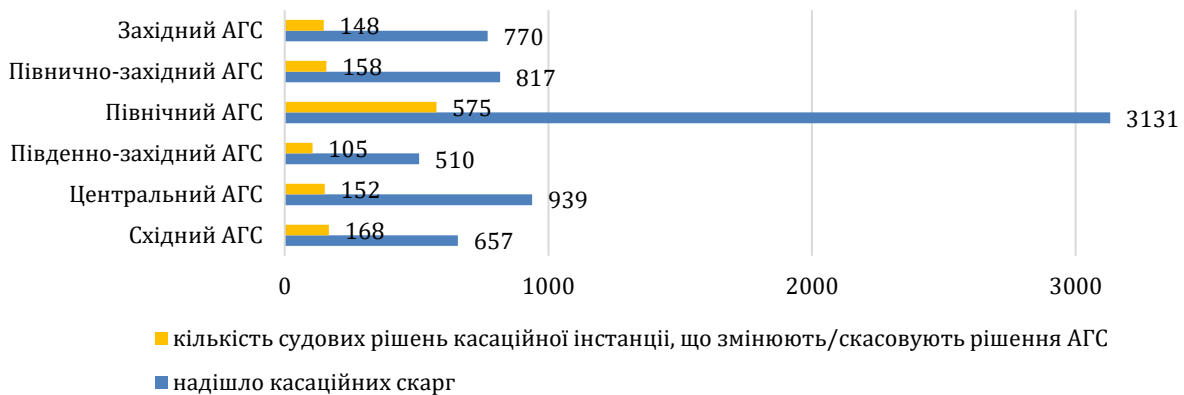

Рис. 6. Кількість судових рішень касаційних інстанцій у 2022 році, що змінили рішення АГС

З 2018 року через зміни процесуального законодавства не затверджено форми статистичної звітності про причини скасування рішень судів (у тому числі АГС) касаційними інстанціями, що унеможливорює аналіз чинників, які впливали на рішення касаційних інстанцій.

Таким чином, значна кількість нерозглянутих справ у судах свідчить про постійне зростання навантаження на суддів АГС, що негативно впливає на своєчасність та якість судових рішень, дотримання прав учасників судових процесів, підвищує ризик недовіри до судової влади загалом.

Якою мірою забезпечено функціонування апеляційних господарських судів

Згідно із статтею 130 Конституції України держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів.

У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій ВРП.

Конституцією та законами України загалом регламентовано процедури кадрового, фінансового та матеріально-технічного забезпечення АГС. Так, ВРП²¹ бере участь у визначенні видатків Державного бюджету України на утримання АГС та погоджує перерозподіл бюджетних видатків між ними; затверджує, за поданням ДСА України, нормативи кадрового, фінансового, матеріально-

²¹ ВРП – колегіальний, незалежний конституційний орган державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів (<https://hcj.gov.ua/>).

технічного та іншого забезпечення АГС; вносить Президентіві подання на призначення суддів тощо.

Організаційне та фінансове забезпечення діяльності АГС і створення належних для цього умов здійснює ДСА України, яка виконує також функції головного розпорядника бюджетних коштів на зазначені цілі.

При цьому своєчасне і повне кадрове, фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності АГС впливає на доступність і своєчасність правосуддя.

Частиною другою статті 146 Закону №1402, зокрема, передбачено забезпечення функціонування судової влади через законодавче *гарантування повного і своєчасного фінансування судів*.

Разом з тим загалом на фінансування АГС у 2020–І півріччі 2023 року спрямовано 2 201,2 млн грн (87,1 відс. – за загальним фондом, 12,5 відс. – за спеціальним, 0,4 відс. – власні надходження²²) (див. рис. 7), що забезпечило визначену АГС потребу в асигнуваннях на рівні 64,9–82,3 відсотка.

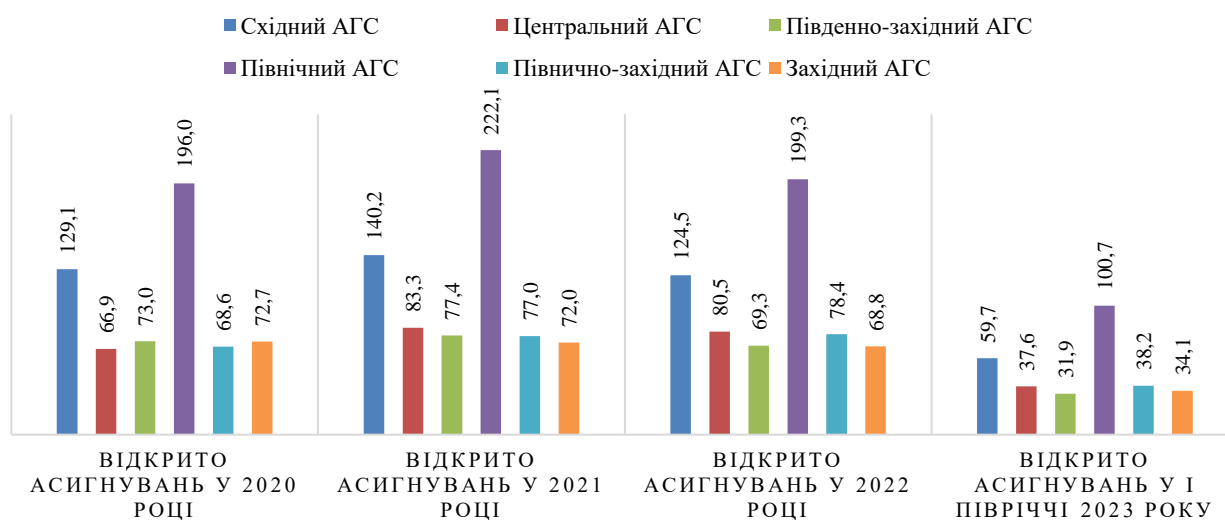

Рис. 7. Фінансування АГС, млн грн

Таким чином, у 2020–І півріччі 2023 року не забезпечено повного фінансування АГС згідно з визначеною ними потребою.

Незабезпечення в повному обсязі потреб АГС в асигнуваннях створює передумови для недосягнення судами основної мети їх діяльності – здійснення доступного, якісного та своєчасного правосуддя.

Одна з причин недофінансування – законодавчі розбіжності щодо фінансового забезпечення судів. Так, згідно зі статтею 148 Закону № 1402 видатки на утримання судів визнаються захищеними статтями Державного бюджету України, при цьому зазначене не передбачено у Бюджетному кодексі України (стаття 55).

²² Судовий збір за розглядом справ АГС за 2020–І півріччя 2023 року становив 1236,7 млн грн, однак це не було предметом аудиту.

Фінансування АГС у 2020–I півріччі 2023 року здійснювалося за КПКВК 0501020. Мета цієї бюджетної програми – забезпечення належних умов здійснення судочинства для повного та своєчасного розгляду судових справ, завдання – забезпечення належного розгляду судових справ та створення умов для безперешкодного здійснення правосуддя.

Аналіз паспортів бюджетної програми засвідчив, що **результативні показники не характеризують реалізації напрямів використання бюджетних коштів**, насамперед затверджених (забезпечення виконання функцій та завдань; інформатизація та легалізація комп'ютерних програм)²³. **Показники ефективності діяльності АГС у паспортах бюджетної програми взагалі не визначено.**

ДСА України у 2021–I півріччі 2023 року надавала АГС форми розрахунків, що обґрунтовують показники видатків бюджету. Однак виявлено, що за КЕКВ 2111, 2113 та 2120²⁴ цих розрахунків немає, що є недотриманням вимог пункту 29 Порядку № 228. **За відсутності детальних розрахунків у кошторисах на 2020–2023 роки за КЕКВ щодо оплати праці затверджено видатки на суму 1784,6 млн гривень.**

Так, погоджені ДСА України розрахунки, які обґрунтовують показники видатків, включених до кошторису Західного АГС на 2020 рік, **не містять детальних розрахунків** за КЕКВ 2100 «Оплата праці і нарахування на заробітну плату» в загальній сумі 45,5 млн гривень. Як наслідок, у кошторисі суду на 2020 рік за КЕКВ 2120 «Нарахування на оплату праці» затверджено 1,8 млн грн (4,2 відс. суми за КЕКВ 2110 «Оплата праці»). Упродовж року кошторисні призначення за КЕКВ 2120 неодноразово коригувались та були збільшені на 6,2 млн гривень²⁵.

Північним АГС не складено та не додано до кошторисів на 2020–2023 роки детальних розрахунків за КЕКВ 2270 «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв» на загальну суму 6,4 млн грн, що є недотриманням пункту 43 Порядку № 228. **Зазначене свідчить про прорахунки в бюджетному плануванні.**

Аудитом також виявлено недоліки в управлінні наявними бюджетними асигнуваннями. Так, у порушення вимог Порядку № 228 і Бюджетного кодексу України:

- ✓ у 2020–I півріччі 2023 року не забезпечено своєчасності помісячного фінансування (відкриття асигнувань) АГС для проведення видатків, визначених затвердженими планами асигнувань. ДСА України не забезпечено

²³ Передбачено абзацом п'ятим пункту 6 Загальних вимог до визначення результативних показників бюджетних програм, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 10 грудня 2010 р. № 1536, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27 грудня 2010 р. за № 1353/18648.

²⁴ КЕКВ 2111 «Заробітна плата», КЕКВ 2113 «Суддівська винагорода» та КЕКВ 2120 «Нарахування на оплату праці».

²⁵ Акт про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення виконання функцій та завдань апеляційними господарськими судами в Центральному апеляційному господарському суді від 12.09.2023 № 01-21-10/101, акт за результатами здійснення аудиту ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення виконання функцій та завдань апеляційними господарськими судами у Північному апеляційному господарському суді від 27.10.2023 № 01-07-10/183.

своєчасного відкриття асигнувань Південно-західному АГС відповідно до помісячного плану асигнувань за загальним фондом у січні, жовтні та листопаді 2022 року. Водночас у лютому та грудні 2022 року обсяг відкритих асигнувань для цього АГС становив відповідно 185 і 171 відс. затверджених на місяць;

- ✓ не забезпечено своєчасності помісячного фінансування (відкриття асигнувань) Центрального АГС ДСА України для проведення видатків відповідно до помісячного плану асигнувань за загальним фондом у травні 2020 року, серпні 2021 року, січні, липні, вересні та листопаді 2022 року.

При цьому, навіть в умовах обмежених фінансових ресурсів, ДСА України та АГС не завжди забезпечували ефективне управління бюджетними коштами, як наслідок, не здійснено відповідних видатків через нерозподілення асигнувань до закриття рахунків у кінці року для здійснення операцій з ними у загальній сумі 9,1 млн гривень. Одна з причин непроведення видатків – відкриття асигнувань наприкінці бюджетного року. Зокрема, у 2022 році в останній робочий день бюджетного року (30.12.2022) відкрито асигнування Східному АГС у сумі 1482,5 тис. грн, Центральному АГС – 270,4 тис. грн, Південно-західному АГС – 569,8 тис. гривень.

Непродуктивне використання бюджетних коштів встановлено при виплаті окремим суддям, які фактично не здійснювали правосуддя, суддівської винагороди на загальну суму 25,1 млн гривень. Так, у Львівському АГС, що ліквідується ще з 2018 року, працювали судді, які були відряджені до Західного АГС, але судочинства не здійснювали²⁶. Незважаючи на це, у 2020–І півріччі 2023 року їм виплачено 16,5 млн грн суддівської винагороди.

Понад 5 млн грн витрачено на суддівську винагороду суддям Північного АГС, яких рішенням ВККСУ визнано такими, що не підтвердили можливості здійснювати правосуддя у відповідному суді, та відсторонено від здійснення правосуддя до проходження повторного кваліфікаційного оцінювання. Після проходження перепідготовки в Національній школі суддів України ці судді не завершили повторного кваліфікаційного оцінювання у зв'язку з відсутністю повноважного складу ВККСУ. При цьому за результатами оскарження в суді рішень ВККСУ скасовано накази Північного АГС про визнання зазначених суддів такими, що не здійснюють правосуддя²⁷. Крім того, судді Північного АГС,

²⁶ У Львівському АГС залишено троє суддів, яким рішеннями ВРП відмовлено в задоволенні подання ВККСУ про їх звільнення. Двох суддів 20 квітня та 26 липня 2023 року звільнено у відставку, один суддя на момент аудиту перебував у штаті Львівського АГС.

²⁷ Рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 29 січня 2021 р. № 640/23559/19 визнано протиправним та скасовано пункт 2 наказу голови Північного АГС від 28.10.2019 № 240-к у частині визнання Г.Л.Л. такою, що не здійснюватиме правосуддя на посаді судді Північного АГС з 29.10.2019 у зв'язку з визнанням її такою, що не підтвердила можливості здійснювати правосуддя, та її відстороненням від здійснення правосуддя до проходження повторного кваліфікаційного оцінювання. Рішенням Верховного Суду в складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 06 жовтня 2022 р. (у справі № 9901/363/19) позовні вимоги Г.С.А. до ВККСУ задоволено частково, визнано протиправним та скасовано рішення ВККСУ від 05.06.2019 № 383/ко-19, яким суддю Г.С.А. визнано таким, що не підтвердив можливості здійснювати правосуддя у відповідному суді.

який не здійснював правосуддя²⁸ через підозру у вчиненні кримінального правопорушення, виплачено 2,1 млн грн суддівської винагороди.

Таким чином, через недостатнє фінансове забезпечення АГС протягом 2020–I півріччя 2023 року є ризики здійснення неякісного правосуддя. При цьому, незважаючи на недофінансування, аудитом встановлено випадки непродуктивного витрачання АГС бюджетних коштів.

Важливим фактором забезпечення своєчасного та якісного розгляду справ є належне кадрове укомплектування АГС, зокрема суддями.

Аудит засвідчив, що станом на 30.06.2023 в АГС не укомплектовано 87 посад суддів. При цьому постійну кількість суддів АГС ні ВРП²⁹, ні ДСА України³⁰ не визначено. ВРП погоджено³¹ лише тимчасову кількість суддів АГС на 2019 рік, затверджену ДСА України Наказом № 374, а також висловлено зауваження щодо визначеної ДСА України Наказом № 374 кількості суддів, зокрема щодо:

- ✓ відсутності узгодженої позиції щодо граничної чисельності суддів;
- ✓ здійснення розрахунку граничної чисельності суддів без урахування категорій та складності справ, поточного навантаження на одного суддю конкретного суду та з використанням методики визначення граничної чисельності суддів у судах, в якій за основу взято показники 2015 року.

Відповідно до Наказу № 374 гранична чисельність суддів АГС у 2020–I півріччі 2023 року становила 218 штатних одиниць. З урахуванням вакансій кількість суддів в АГС, які в I півріччі 2023 року здійснювали правосуддя, становила лише 60,1 відс. кількості, визначеної Наказом № 374 (див. рис. 8).

²⁸ Згідно з частиною шостою статті 176 Кримінального процесуального кодексу України під час дії воєнного стану до осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочину, зокрема передбаченого статтею 111-1 Кримінального кодексу України, за наявності ризиків, зазначених у статті 177 цього Кодексу, застосовується такий запобіжний захід, як тримання під вартою. Відповідно до абзацу першого частини першої статті 482 Кримінального процесуального кодексу України, без згоди ВРП суддю не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом. Оскільки з 24 лютого 2022 року по 13 січня 2023 року був відсутній повноважний склад ВРП, ухвалення ВРП рішення про тимчасове відсторонення судді К.В.В. від здійснення правосуддя у цей період було неможливим. Станом на момент аудиту рішення про відсторонення судді К.В.В. ВРП ще не прийнято, як наслідок, цей суддя продовжує отримувати суддівську винагороду в повному обсязі.

²⁹ З урахуванням внесених Законом України від 13 липня 2021 р. № 1629-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України» змін до статті 19 Закону № 1402 кількість суддів у суді (крім Верховного Суду) визначає ВРП з урахуванням консультативного висновку ДСА України, судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів.

³⁰ Законом України від 15 березня 2022 р. № 2128-IX «Про внесення змін до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо забезпечення сталого функціонування судової влади в період відсутності повноважного складу Вищої ради правосуддя» розділ XII Закону №1402 доповнено пунктом 55, відповідно до якого тимчасово встановлено, що в період дії надзвичайного чи воєнного стану та протягом 30 днів після дня його скасування (припинення) і за умови відсутності повноважного складу ВРП, визначеного статтею 131 Конституції України, кількість суддів у суді (крім Верховного Суду) визначає ДСА України з урахуванням судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів.

³¹ Рішення від 18.04.2019 № 1200/0/15-19 «Про погодження кількості суддів в апеляційних судах, утворених в апеляційних округах».

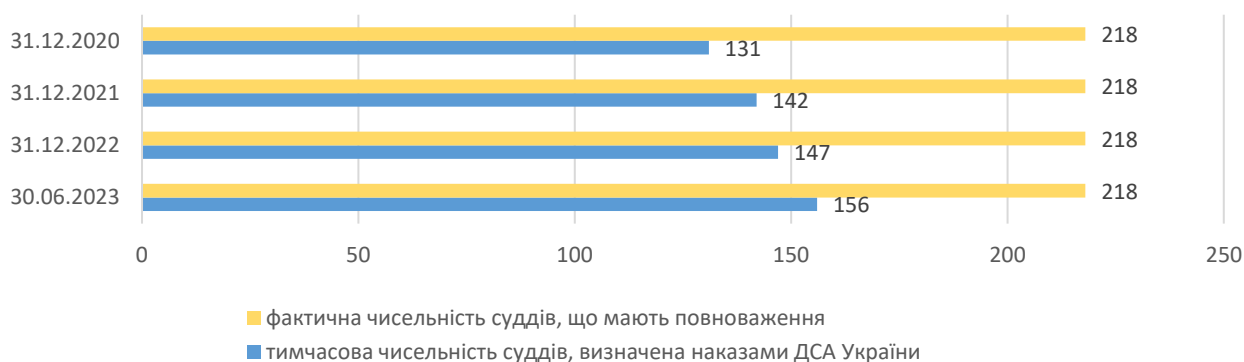

Рис. 8. Кількість суддів АГС, що здійснювали правосуддя у 2020 – I півріччі 2023 року

У 2020 році АГС не укомплектовано 27,5 відс. посад суддів, у 2021 році – 32,6 відс., у 2022 році – 34,9 відс., у I півріччі 2023 року – 39,9 відсотка.

Головна причина зазначеного – відсутність повноважного складу ВККСУ³² (з листопада 2019 року по травень 2023 року) та ВРП (з лютого 2022 року по січень 2023 року) через непризначення їх членів³³ та, відповідно, нездійснення ними заходів із добору суддів в АГС.

Крім того, не узгоджено позиції Ради суддів України, ДСА України та ВРП щодо нормативів кадрового забезпечення місцевих та апеляційних судів і визначення граничної чисельності суддів. Так, ще у червні 2021 року Радою суддів України схвалено³⁴ проєкт Методики визначення нормативів кадрового забезпечення місцевих та апеляційних судів щодо чисельності суддів (далі – проєкт Методики).

Проєктом Методики визначено процес розрахунку оптимальної чисельності суддів у судових установах на основі ключових показників, необхідних для ефективного розгляду справ та запобігання перевантаженню суддів. У свою чергу, ВРП у січні 2022 року розглянула проєкт Методики та ухвалила рішення³⁵, згідно з яким Раді суддів України рекомендовано переглянути проєкт Методики в частині використання у формулі з розрахунку нормативної чисельності суддів умовної кількості робочих днів, які суддя використовує в році для здійснення правосуддя. І лише через півтора року ВРП рішенням від 24.08.2023 № 852/0/15-23 визначено (з урахуванням консультативного висновку ДСА України) тимчасову чисельність суддів у місцевих та апеляційних судах на 2023 рік.

³² ВККСУ – державний колегіальний орган суддівського врядування, який на постійній основі діє у системі правосуддя України, відповідальний за відбір і кваліфікаційне оцінювання суддів. До органу входять 16 осіб, що призначаються ВРП з числа суддів та правників за результатами відкритого конкурсу. <https://vkksu.gov.ua/>.

³³ Стаття 93 Закону № 1402 визначає повноваження ВККСУ. Зокрема, ВККСУ вносить подання про призначення судді на посаду, ухвалює рішення про звільнення судді, переведення судді з одного суду до іншого тощо.

³⁴ Рішенням Ради суддів України від 11 червня 2021 року № 17 схвалено проєкт Методики визначення нормативів кадрового забезпечення місцевих та апеляційних судів щодо чисельності суддів.

³⁵ Рішення ВРП від 18 січня 2022 р. № 54/0/15-22.

Таким чином, на своєчасність та якість розгляду АГС справ негативно впливала неукомплектованість їх судьями, кількість яких визначена Наказом № 374.

Недостатнє фінансування АГС також негативно впливає на кадрове забезпечення судів. Статтею 130 Конституції України встановлено: у Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій ВРП.

При цьому частина шоста статті 19 Закону № 1402 регламентує, що кількість суддів у суді визначає ВРП з урахуванням консультативного висновку ДСА України, судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів.

Отже, незважаючи на конституційні положення, кількість суддів у АГС залежить від видатків на їх утримання та оплату праці, визначених у Державному бюджеті України на відповідний рік.

Важлива роль у забезпеченні своєчасної та якісної роботи АГС належить апарату суду, головним завданням якого є організація діяльності судів.

Відповідно до Типового положення про апарат суду³⁶ апарат суду створює належні умови діяльності суду для ефективного виконання судьями покладених на них повноважень; здійснює організаційне, інформаційно-довідкове й документальне забезпечення підготовки справ і матеріалів для розгляду судьями; забезпечує ведення журналів (протоколів) судового засідання, фіксування судового процесу (судових засідань) технічними засобами, проведення відеоконференцій; забезпечує надсилання адресатам в установленому порядку копій судових рішень, а також судових повідомлень, повісток і викликів; здійснює інформаційно-технічне забезпечення судових засідань; забезпечує надсилання відомостей про набрання судовим рішенням законної сили до Єдиного державного реєстру судових рішень тощо.

Аудит засвідчив, що норми Типового положення про апарат суду та Типової структури апарату апеляційного суду³⁷ не містять чіткого регулювання співвідношення штатних посад суддів і працівників апарату суду, як наслідок – **ризик неефективного використання бюджетних коштів**. Так, не визначено співвідношення штатних посад працівників апарату АГС (управлінь, відділів, служб, секторів) і посад суддів з урахуванням спеціалізації відповідних судів.

У 2020–І півріччі 2023 року АГС укомплектовано судьями на 60,1–75,7 відс., працівниками апарату – на 83,9–94,5 відсотка. Через таку диспропорцію у співвідношенні щодо укомплектування АГС судьями та працівниками апарату **є ризик неефективного використання бюджетних**

³⁶ Типове положення про апарат суду затверджено наказом ДСА України від 08.02.2019 № 131, за погодженням із ВРП (рішення від 17 січня 2019 року № 140/0/15-19) (далі – Типове положення про апарат суду).

³⁷ Типова структура апарату апеляційного суду затверджена наказом ДСА України від 02.10.2019 № 960 (далі – Типова структура апарату суду).

коштів на утримання працівників апарату (за відсутності необхідної кількості суддів).

Крім того, АГС мають різні структури і кількість посад. Посади, не зазначені в Типовій структурі апарату суду, можуть вводитися до структури апарату суду в межах граничної чисельності працівників апарату суду³⁸, штатна чисельність працівників АГС безпосередньо залежить від управлінських рішень ДСА України (див. рис. 9).

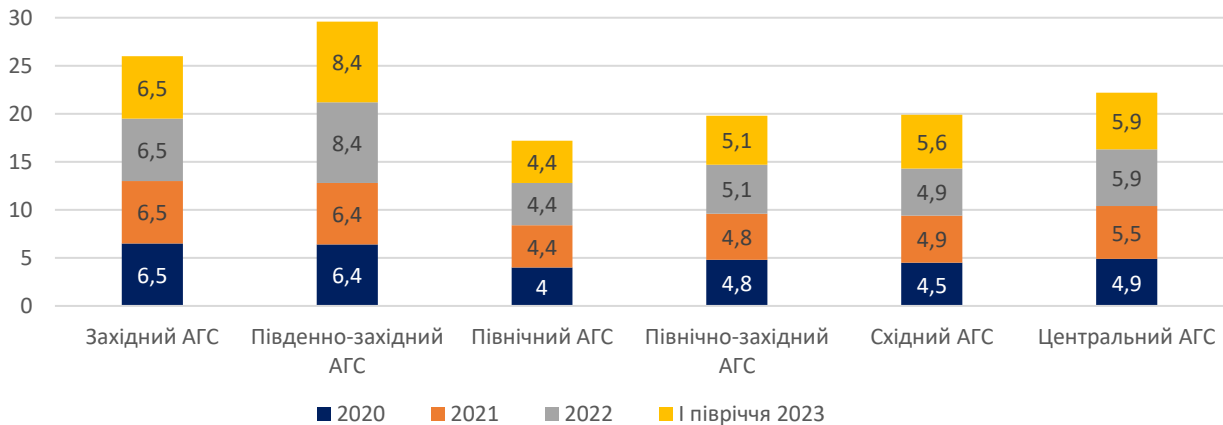

Рис. 9. Співвідношення штатної чисельності працівників апарату на одну посаду судді АГС у 2020–I півріччі 2023 року

Дані щодо співвідношення штатної чисельності працівників апарату суду до кількості посад суддів свідчать про потребу напрацювання оптимального співвідношення кількості працівників апарату АГС щодо кількості суддів, впорядкування та регламентації структури апарату АГС.

Перший крок у цьому напрямку, зокрема щодо врегулювання граничної чисельності помічників суддів³⁹, вже зроблено. З 06.10.2022⁴⁰ Рада суддів України обмежила максимальну кількість помічників суддів до кількості посад суддів, визначених ВРП згідно з консультативним висновком ДСА України, судовим навантаженням та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів.

При цьому значне зменшення фактичної чисельності працівників апаратів АГС порівняно з визначеною наказами ДСА України негативно впливатиме на якість правосуддя, оскільки до повноважень працівників

³⁸ Відповідно до пункту 30 розділу IV Типового положення про апарат суду в апараті суду залежно від чисельності персоналу та в межах фонду оплати праці апарату суду можуть утворюватися інші структурні підрозділи, у тому числі з функціями служб, діяльність яких передбачена законами України «Про судоустрій і статус суддів», «Про державну службу».

³⁹ Стаття 63 Господарського процесуального кодексу України визначає: помічник судді забезпечує підготовку та організаційне забезпечення судового процесу.

⁴⁰ Радою суддів України внесено зміни до Положення про помічника судді, затвердженого рішенням Ради суддів України від 18 травня 2018 року № 21.

апаратів АГС відноситься створення належних умов для діяльності суду та ефективного виконання судьями покладених на них повноважень.

Матеріально-технічне забезпечення АГС надважливе для якості та своєчасності здійснення правосуддя.

Несвоєчасне та неповне фінансування АГС негативно впливає на їх функціонування. Так, через недостатність коштів для капітальних ремонтів судових приміщень, облаштування судових зал, придбання необхідного обладнання тощо, погіршується якість і своєчасність правосуддя.

Зокрема, протягом 2020 – I півріччя 2023 років найбільшу частину видатків (99,9 відс.) спрямовано на поточні витрати (оплата праці, комунальні послуги та тощо) і лише 0,1 відс. – на розвиток судів, зокрема на придбання обладнання. У 2020 році капітальні видатки профінансовано на 0,6 млн грн, 2021 році – 0,8 млн грн (див. рис. 10).

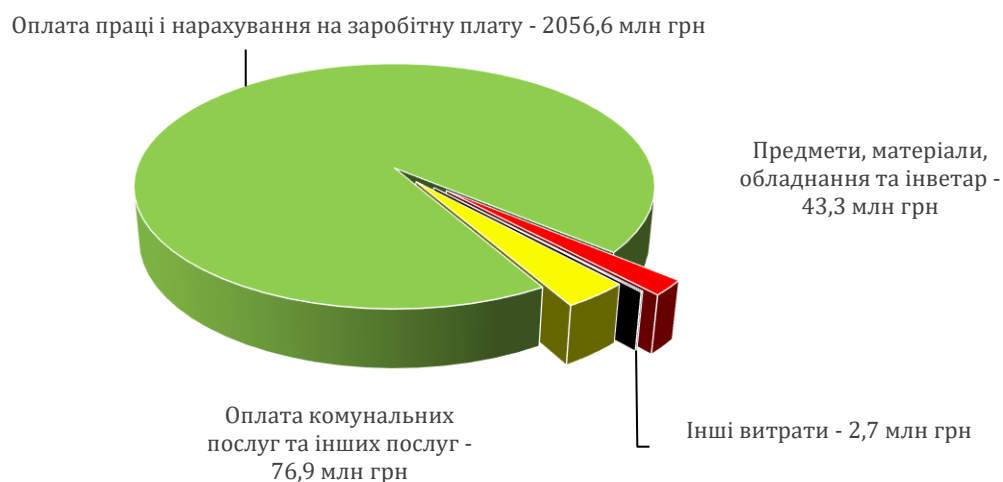

Рис. 10. Структура витрат на забезпечення виконання функцій та завдань АГС у 2020–I півріччі 2023 року

Згідно із Законом № 1402 судові засідання мають проводитися виключно в спеціально обладнаному для цього приміщенні суду – залі засідань, яка придатна для розміщення сторін та інших учасників судового процесу і дає змогу реалізовувати надані їм процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки. Відповідно до вимог Закону № 1402 суддя має забезпечуватися окремим кабінетом, робочим місцем та необхідними для роботи засобами.

Встановлено, що АГС неповною мірою забезпечено належними приміщеннями для здійснення правосуддя⁴¹. Так, для належного розміщення суддів загальна площа приміщень має становити в середньому не менше 160 м²

⁴¹ Статтею 8 Господарського процесуального кодексу України встановлено принципи гласності судового процесу в господарських судах. Стаття гарантує відкритість судових засідань для громадськості та допуск будь-якої особи без обмежень до судового процесу, також передбачається можливість фіксування подій у залі судових засідань і трансляція в Інтернеті згодом, встановлено процедури для проведення закритих судових засідань у випадках, коли розголошення інформації може становити загрозу для таємниці або особистого життя, що забезпечують баланс між гласністю і захистом конфіденційної інформації.

на суддю (далі – нормативна площа)⁴². При цьому приміщення судів не завжди відповідають нормам, зокрема щодо площі та обладнання кабінетів, залів судових засідань та нарадчих кімнат, отже, є **ризик здійснення неякісного та несвоєчасного правосуддя** (див. рис. 11).

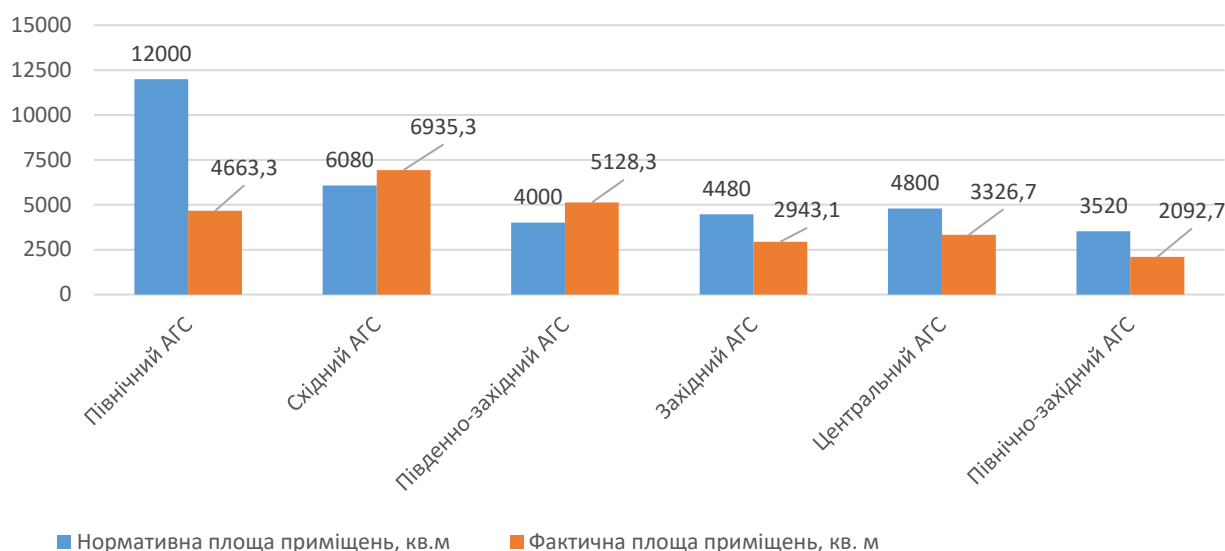

Рис. 11. Нормативна та фактична площа приміщень АГС

Наприклад, у приміщенні Західного АГС облаштовано сім залів судових засідань, розрахованих на 55 осіб, що становить 50 відс. визначеної мінімальної площі, площа яких – 18,4–36,6 м², що у 1,2-2 рази менше нормативно визначеної (38-45 м²), залів судових засідань місткістю 30–50 осіб і площею 53 і 70 м² взагалі немає. Замість належних 7 нарадчих кімнат у Західному АГС облаштовано лише 3.

В орендованому приміщенні Північного АГС площа кабінетів суддів, помічників та секретарів не відповідає нормативним вимогам. Зокрема, площа 20 кабінетів, у кожному з яких розміщено 2 судді з помічниками та секретарями становить 34,6–41,3 м² (52,4–62,6 відс. норми). У Північному АГС не вистачає 9 залів судових засідань, взагалі немає залів місткістю на 50 та 70 осіб, які необхідні для розгляду справ з можливістю розміщення в них значної кількості відвідувачів та представників засобів масової інформації, а площа наявних залів менша нормативної. Не облаштовано жодної нарадчої кімнати при залах судових засідань⁴³, що порушує принцип таємниці нарадчої кімнати, яка є гарантією принципу незалежності суддів та забезпечення необхідних умов для розгляду справи⁴⁴.

У Східному АГС не вистачає кімнат судових розпорядників, окремих приміщень для роботи юристів (адвокатів, прокурорів) з матеріалами справ, ознайомлення громадян зі справами, приміщення канцелярії; із 9 залів судових

⁴² Норма ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 07.05.2010 № 175, зі змінами.

⁴³ Стаття 219 Господарського процесуального кодексу України передбачає що це спеціально обладнане для ухвалення судових рішень приміщення.

⁴⁴ Порушення таємниці нарадчої кімнати є підставою для притягнення суддів до відповідальності, скасування рішення суду в касаційному порядку.

засідань лише 4 мають нарадчі кімнати (загальною площею 34,1 м²), водночас згідно з вимогами⁴⁵ при кожній залі повинна бути нарадча кімната площею не менше 9-12 м².

Незважаючи на те, що АГС не забезпечено належними приміщеннями для здійснення правосуддя, керівництво деяких судів ухвалювало **неефективні управлінські рішення щодо використання будівель, які перебувають в оперативному управлінні судів**, що спричинило непродуктивні витрати бюджетних коштів.

Так, Центральний АГС має у своєму розпорядженні приміщення загальною площею 5288,9 м², які не використовуються для судової діяльності через їх невідповідність вимогам для здійснення правосуддя. Частина приміщення площею 2236,8 м² орендує Національний банк України за 1 грн на рік. На утримання будівлі у належному стані (проведення поточного ремонту зовнішньої системи водопостачання, оплата комунальних послуг) та покриття витрат орендаря⁴⁶ АГС використано 939,5 тис. грн коштів державного бюджету.

При цьому для здійснення судової діяльності Центральний АГС орендує у комерційної структури приміщення загальною площею 3326,7 м², видатки державного бюджету на оренду якого протягом 2020–І півріччя 2023 року становили 27,2 млн гривень.

Потребує невідкладного оновлення система інформатизації АГС. Відповідно до вимог законодавства⁴⁷ в АГС функціонує ЄСІТС, яка забезпечує ведення електронного діловодства, збереження справ та інших документів в електронному архіві, обмін документами в електронній формі між судами, іншими учасниками судового процесу, проведення відеоконференцій у режимі реального часу, автоматизацію роботи судів, аудіо- та відеофіксацію судових засідань, ведення Єдиного державного реєстру судових рішень тощо.

Аудитом встановлено, що значна частина наявних засобів інформатизації є застарілою, не відповідає встановленим нормативам інформатизації⁴⁸, перебуває в неробочому стані. Так, в Північному АГС 21,5 відс. персональних комп'ютерів, а в Західному АГС 32,5 відс. потребують оновлення. Незадовільним є стан забезпечення АГС серверним обладнанням, зокрема, Північний АГС має сервери, які морально і фізично застарілі та підлягають негайному списанню (див. табл. 2).

⁴⁵ Відповідно до підпункту 6.2.2.2 пункту 6 ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 07.05.2010 № 175, зі змінами.

⁴⁶ Внаслідок неправильно визначеної площі оренди (70,4 м²) Центральним АГС відшкодовано витрати на оплату комунальних послуг, спожитих орендарем, в сумі 17,6 тис. гривень.

⁴⁷ Стаття 15 Закону № 1402 і стаття 6 Господарського процесуального кодексу України визначають функціонування ЄСІТС.

⁴⁸ Наказом ДСА України від 12 червня 2018 р. № 298 затверджено Нормативи забезпечення засобами інформатизації.

Забезпечення АГС засобами інформатизації станом на 30.06.2023 порівняно із затвердженими нормативами, відс.

Найменування суду	Персональні комп'ютери	Системи відеоконференц-зв'язку	Серверне обладнання	Оргтехніка (принтери, багатофункціональні пристрої, сканери тощо)
Західний АГС	91,9	86,7	30	100
Південно-західний АГС	83,3	61,5	30	84
Північний АГС	100	62,5	30	87,7
Північно-західний АГС	92,7	100	30	100
Східний АГС	100	100	90	100
Центральний АГС	100	71,4	50	100
Всього:	94,7	80,4	43,3	95,3

Наслідок зазначеного – *ризик неналежного функціонування ЄСІТС*, побудова якої передбачає впровадження сукупності інформаційних та телекомунікаційних підсистем (модулів), що забезпечують автоматизацію визначених законодавством процесів діяльності судів.

Крім того, *в жодному АГС не створено комплексної системи захисту інформації*, що суперечить вимогам статті 8 Закону № 80/94⁴⁹.

Так, згідно зі статтею 8 Закону № 80/94 державні інформаційні ресурси або інформація з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, повинні оброблятися із застосуванням комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю. Підтвердження відповідності комплексної системи захисту інформації здійснюється за результатами державної експертизи, яка проводиться з урахуванням галузевих вимог і норм інформаційної безпеки у порядку, встановленому законодавством.

Найскладніша ситуація зі створенням комплексної системи захисту інформації в Північному АГС, який розташований у приміщенні ДК «Газ України» (окремі поверхи), використовує в роботі 60 відс. мережевого обладнання (частина локальної обчислювальної мережі, комутаційні вузли) цієї установи та не має безпосереднього доступу до нього.

Аудитом встановлено також *випадки неефективного використання бюджетних коштів* при придбанні предметів, матеріалів, наданні послуг (через недотримання законодавчих норм). Так, у Східному та Південно-західному АГС⁵⁰ здійснювалось авансування постачальників комунальних послуг та енергоносіїв, кошти в подальшому (в іншому бюджетному періоді) перераховано в дохід бюджету або повернено АГС як невикористані.

⁴⁹ Закон України від 05 липня 1994 р. № 80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах».

⁵⁰ Акт про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення виконання функцій та завдань апеляційними господарськими судами у Південно-західному апеляційному господарському суді від 28.09.2023 № 01-23-10/121.

Крім того, виявлено *порушення законодавства у сфері публічних закупівель*, зокрема, неоприлюднення у законодавчо⁵¹ визначені терміни на платформі <https://prozorro.gov.ua> звіту про договір про закупівлю; застосування дискримінаційних вимог до ціни товару; неправомірне відхилення пропозицій інших учасників тендерних процедур; укладання договорів без конкретизації предмета договору.

АГС не дотримувалися законодавчо встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку, що *призводило до викривлення фінансової та бюджетної звітності*. Так, через порушення обліку основних засобів у частині невизнання їх первісної оцінки⁵², зокрема службових квартир, які після проведення державної реєстрації права власності не оприбутковано на балансі Східного АГС та Південно-західного АГС, занижено вартість активів балансу цих судів на суму 20,5 млн гривень. Західним АГС протягом 2022–I півріччя 2023 року без введення в експлуатацію⁵³ використовувались основні засоби, придбані наприкінці 2021 року, що призвело до викривлення фінансової звітності.

Таким чином, внаслідок неналежного кадрового, фінансового та матеріально-технічного забезпечення АГС у 2020–I півріччі 2023 року, створено передумови для недосягнення основної мети діяльності судів – забезпечення доступного, якісного та своєчасного правосуддя.

Недоліки при використанні ДСА України та АГС бюджетних коштів, виявлені під час аудиту, свідчать про необхідність поліпшення системи внутрішнього контролю.

⁵¹ Пункт 3⁸ розділу X Закону України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII «Про публічні закупівлі».

⁵² Порушення вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», розділу II Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку у державному секторі 121 «Основні засоби», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 12 жовтня 2010 р. № 1202, у частині невизнання основного засобу.

⁵³ Недотримання вимог пункту 1 розділу II Порядку складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818.

Загальні висновки

Протягом 2020–I півріччя 2023 року з державного бюджету для забезпечення виконання функцій та завдань апеляційних господарських судів загалом виділено 2 207,8 млн грн, що забезпечило визначену судами потребу в асигнуваннях на 64,9–82,3 відсотка.

Одна з причин недофінансування – законодавчі розбіжності в частині фінансового забезпечення судів. Так, згідно зі статтею 148 Закону № 1402 видатки на утримання судів визнаються захищеними статтями Державного бюджету України, при цьому зазначене не передбачено у Бюджетному кодексі України (стаття 55).

Незадоволення державою в повному обсязі кадрових, фінансових та матеріально-технічних потреб АГС створює ризик недосягнення ними головної мети діяльності – здійснення доступного, своєчасного та якісного правосуддя.

Згідно з бюджетною програмою за КПКВК 0501020 АГС мали бути забезпечені належними умовами для здійснення судочинства з метою повного та своєчасного розгляду судових справ. Аналізом паспортів бюджетної програми встановлено: результативні показники не характеризують реалізації напрямів (насамперед затверджених) використання бюджетних коштів, зокрема таких, як забезпечення виконання функцій та завдань, інформатизація та легалізація комп'ютерних програм, що є недотриманням законодавчих норм. Показники ефективності діяльності АГС у паспортах бюджетної програми взагалі не визначено, що унеможливує оцінку ефективності виконання бюджетної програми за відповідним напрямом використання бюджетних коштів.

ДСА України як головним розпорядником бюджетних коштів під час затвердження кошторисів АГС не дотримано вимог пункту 29 Порядку № 228 щодо забезпечення додержання вимог законодавства, а також вказівок зі складання кошторисів на плановий бюджетний період і підтвердження результативних показників розрахунками та економічними обґрунтуваннями.

ДСА України за відсутності детальних розрахунків видатків на оплату праці до кошторисів на 2020–2023 роки затверджено АГС видатки на суму 1791,0 млн грн, що свідчить про суттєві прорахунки в бюджетному плануванні.

Аудитом засвідчено також недоліки в управлінні наявними бюджетними асигнуваннями. У порушення вимог Бюджетного кодексу України та Порядку № 228 у 2020–I півріччі 2023 року не забезпечено своєчасності помісячного відкриття асигнувань АГС для здійснення видатків, визначених затвердженими планами асигнувань.

Унаслідок незабезпечення ДСА України як головним розпорядником бюджетних коштів належного контролю, прийняття необґрунтованих управлінських рішень на всіх рівнях, АГС допущено використання коштів з порушенням законодавства – 5,0 млн грн, непродуктивне їх використання – 25,1 млн грн, неекономне – 33,2 млн грн, неефективне управління коштами –

9,1 млн грн (видатки не здійснені через нерозподілення асигнувань до закриття в кінці року рахунків для здійснення операцій з ними), а також порушення вимог бюджетного законодавства на суму 1799,5 млн грн та ведення бухгалтерського обліку – 22,3 млн гривень.

Кадрове забезпечення є надважливим для провадження діяльності АГС. Відповідно до статті 130 Конституції України у Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій ВРП. При цьому частина шоста статті 19 Закону № 1402 регламентує, що кількість суддів у суді визначає ВРП з урахуванням консультативного висновку ДСА України, судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів. Таким чином, кількість суддів в АГС залежить від видатків на їх утримання та оплату праці, визначених у Державному бюджеті України на відповідний рік.

Іншою причиною недостатнього забезпечення АГС судьями є неузгодженість позиції Ради суддів України, ДСА України та ВРП щодо нормативів кадрового забезпечення місцевих та апеляційних судів і визначення чисельності суддів. Станом на 30.06.2023 граничну чисельність суддів в АГС (постійну, а не тимчасову) ВРП не визначено.

Тимчасову граничну чисельність суддів визначено ДСА України без урахування категорій та складності справ, поточного навантаження на одного суддю конкретного суду та з використанням методики визначення граничної чисельності суддів у судах, в якій за основу взято показники 2015 року.

Як наслідок, станом на 30.06.2023 в АГС не укомплектовано 87 посад суддів (40 відс. тимчасово визначеної граничної чисельності суддів). Причина зазначеного – відсутність повноважного складу ВККСУ (з листопада 2019 року по травень 2023 року) та ВРП (з лютого 2022 року по січень 2023 року) через непризначення їх членів, які здійснюють добір суддів в АГС.

В АГС вакантна частина посад працівників апаратів судів. Так, фактична чисельність суддів АГС і працівників апаратів суттєво менша за визначену наказами ДСА України (суди укомплектовано судьями на 60,1–75,7 відс., працівниками апарату суду – 83,9–94,5 відсотка).

При цьому чітко не врегульовано співвідношення штатних посад суддів і працівників апарату суду в Типовому положенні про апарат суду та Типовій структурі апарату апеляційного суду, що створює ризики неефективного використання бюджетних коштів.

Неукомплектованість АГС судьями негативно впливає на своєчасність і якість здійснення правосуддя, дотримання прав учасників судових процесів. На кінець 2022 року не розглянуто 6,4 тис. справ і матеріалів (майже кожену четверту з 22,8 тис. справ, що перебували у провадженні АГС). У середньому у 2021 році звернення в АГС розглядалися протягом 99 днів, у 2022 році – 109 днів, при цьому відсоток справ, що розглядалися у 2021–2022 роках більше року, збільшився.

Однією з причин значного навантаження на окремих суддів та, як наслідок, великої кількості нерозглянутих справ є неврахування ДСА України фактичного навантаження на одного суддю при визначенні кількості суддів АГС.

Зазначені вище фактори негативно впливають на якість рішень АГС. Питома вага змінених чи скасованих у 2022 році Великою Палатою і Касаційним господарським судом Верховного Суду рішень АГС збільшилася на 21,4 відс. порівняно з показниками 2021 року. Майже кожному четверту скаргу на рішення АГС повністю чи частково задоволено судами касаційної інстанції.

Через недостатнє матеріально-технічне забезпечення АГС і недові управління рішення щодо використання наявного ресурсу є ризик неефективного здійснення правосуддя. Встановлено, що протягом 2020–I півріччя 2023 року лише 0,1 відс. з виділених бюджетних асигнувань спрямовано на розвиток судів, зокрема на придбання обладнання.

Несвоєчасне та неповне фінансування АГС значно ускладнює їх функціонування. Так, недостатність судових приміщень і коштів для підтримки їх у належному стані, облаштування судових залів та придбання необхідного обладнання впливає на якість та своєчасність правосуддя. Водночас аудит засвідчив факти прийняття неефективних управлінських рішень щодо використання приміщень АГС.

Невідкладного оновлення потребують засоби інформатизації АГС, насамперед серверне обладнання, забезпеченість яким становить 43,3 відс. потреби, а також системи відеоконференцв'язку – 80,4 відс. потреби. Значна частина засобів інформатизації застаріла та перебуває в неробочому стані.

Як наслідок – ризики функціонування ЄСІТС, побудова якої передбачає впровадження сукупності інформаційних та телекомунікаційних підсистем (модулів), що забезпечують автоматизацію визначених законодавством процесів діяльності судів.

У жодному АГС не створено комплексної системи захисту інформації, що суперечить вимогам статті 8 Закону України № 80/94.

Таким чином, повнота і ефективність використання бюджетних коштів на забезпечення діяльності АГС – головний чинник, що гарантує здійснення доступного та своєчасного правосуддя.

Рекомендації

ДСА України та Раді суддів України з метою надання ВРП консультативного висновку щодо визначення кількості суддів АГС переглянути проєкт Методики визначення нормативів кадрового забезпечення місцевих та апеляційних судів у частині чисельності суддів з урахуванням стану фактичного надходження справ та матеріалів.

ДСА України, ВРП та ВККСУ розробити стратегію для вирішення кадрових проблем у судовій системі, поповнення суддівського корпусу та оптимізації процедур призначення суддів.

ДСА України:

- ✓ ініціювати перед Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики розгляд питання про врегулювання неузгодженості частини другої статті 148 Закону № 1402 зі статтею 55 Бюджетного кодексу України щодо визначення захищеними статтями Державного бюджету України видатків на утримання судів;
- ✓ ініціювати перед Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики розгляд питання про внесення змін до Закону № 1402 щодо унеможливлення виплат суддівської винагороди суддям, які не здійснюють правосуддя;
- ✓ при формуванні паспорта бюджетної програми за КПКВК 0501020 визначити результативні показники, які характеризують використання бюджетних коштів, зокрема і АГС, за такими напрямками, як інформатизація (засоби інформатизації та послуги з інформатизації) та легалізація комп'ютерних програм;
- ✓ з метою належного організаційного та матеріального забезпечення правосуддя під час розгляду проєктів кошторисів враховувати об'єктивну потребу АГС у бюджетних коштах;
- ✓ застосовувати форму розрахунків, які обґрунтовують показники видатків бюджету, що включаються до кошторису та є невід'ємною частиною кошторису на відповідний рік, для їх деталізації за кодами економічної класифікації в частині оплати праці і нарахувань на заробітну плату;
- ✓ з метою запровадження оптимальної структури АГС внести зміни до Типового положення про апарат суду та Типової структури апарату суду, в частині визначення чіткого співвідношення посад працівників апарату та посад суддів з урахуванням особливостей процесуального законодавства;
- ✓ забезпечити АГС приміщеннями відповідно до вимог Закону №1402;
- ✓ з метою забезпечення ефективного використання бюджетних коштів розглянути можливість використання будівель, які перебувають в оперативному управлінні Центрального АГС і не використовуються за

призначенням, іншими судами, а в разі неможливості використання передати ці будівлі Фонду державного майна України;

- ✓ забезпечити створення комплексної системи захисту інформації в автоматизованих системах АГС.

ДСА України та АГС переглянути систему внутрішнього контролю АГС з метою підвищення її ефективності та результативності.

Інформація про аудит

Обсяг аудиту

Аудит проведено з використанням Міжнародних стандартів вищих органів аудиту (ISSAI) в частині, що не суперечить Конституції та законам України. Відповідно до ISSAI ми використовували професійне судження та дотримувалися професійного скептицизму протягом усього аудиту.

При проведенні заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) застосовано комбінований аудиторський підхід для отримання надійних аудиторських доказів, орієнтований на результат і проблему.

Зважаючи на необхідність комплексного висвітлення теми аудиту, додатково використано елементи аудиту відповідності. Об'єкти аудиту перевірялися шляхом вивчення та аналізу нормативно-правових і розпорядчих актів, прийнятих управлінських рішень, даних бюджетної, фінансової та статистичної звітності, первинних документів, а також даних, отриманих на запити Рахункової палати.

Для визначення суттєвості аудиторі керувалися професійним судженням. Під час визначення суттєвості за характером і контекстом враховано соціальну і політичну значущість питання аудиту.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ та надання оцінки щодо своєчасності і повноти бюджетних надходжень, продуктивності, результативності, економності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення виконання функцій та завдань АГС, законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень розпорядниками бюджетних коштів, стану внутрішнього контролю, підготовка відповідних рекомендацій.

Предмет аудиту: забезпечення виконання функцій і завдань АГС, кошти державного бюджету, спрямовані ДСА України за бюджетною програмою КПКВК 0501020 у 2020–І півріччі 2023 року (з огляду на економність, продуктивність та результативність їх використання), нормативно-правові, організаційно-розпорядчі та інші акти і документи, що регулюють діяльність АГС, управлінські рішення ДСА України щодо реалізації бюджетної програми за КПКВК 0501020 у частині забезпечення виконання функцій та завдань АГС, планові, бухгалтерські, фінансові документи, бюджетна, фінансова та статистична звітність.

Період аудиту: 2020– І півріччя 2023 року.

Обмеження аудиту:

географічні: міста Київ, Дніпро, Львів, Одеса та Харків.

Об'єкти аудиту:

- ✓ ДСА України;
- ✓ Східний АГС в апеляційному окрузі, що включає Донецьку, Луганську, Полтавську та Харківську області, з місцезнаходженням у місті Харкові;
- ✓ Центральний АГС в апеляційному окрузі, що включає Дніпропетровську, Запорізьку та Кіровоградську області, з місцезнаходженням у місті Дніпрі;
- ✓ Південно-західний АГС в апеляційному окрузі, що включає Миколаївську, Одеську та Херсонську області, з місцезнаходженням у місті Одесі;
- ✓ Північний АГС в апеляційному окрузі, що включає Київську, Сумську, Черкаську, Чернігівську області та місто Київ, з місцезнаходженням у місті Києві;
- ✓ Західний АГС в апеляційному окрузі, що включає Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Тернопільську та Чернівецьку області, з місцезнаходженням у місті Львові.

Критерії аудиту ефективності:

щодо оцінки продуктивності	встановлення співвідношення між результатами діяльності об'єктів аудиту і обсягами використаних бюджетних коштів для досягнення таких результатів
щодо оцінки результативності	встановлення ступеня відповідності фактичних результатів діяльності об'єктів аудиту запланованим результатам
щодо оцінки економності	встановлення стану досягнення об'єктами аудиту запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів
щодо оцінки законності	дотримання вимог чинного законодавства під час управління наявними фінансовими та матеріальними ресурсами, спрямованими на досягнення результативних показників під час виконання бюджетної програми; дотримання вимог законодавства під час придбання товарів, робіт та послуг, здійснення розрахункових операцій за отримані на виконання умов договорів матеріальні цінності, послуги, виконані роботи, а також при проведенні розрахунків з оплати праці
щодо оцінки своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень	встановлення стану своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень, що стосуються використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення виконання функцій та завдань АГС
щодо оцінки внутрішнього контролю за використанням бюджетних коштів	оцінка стану внутрішнього контролю щодо використання бюджетних коштів за принципами та елементами внутрішнього контролю, визначеними постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001 «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту» (зі змінами)

Під час здійснення аудиту застосовано також сукупність критеріїв, систематизованих за напрямками дослідження та характером причинного зв'язку⁵⁴ і спрямованих на виявлення ознак, достатніх для розкриття мети аудиту, зокрема орієнтири, ідентифіковані як зразки відповідних процесів, та вимоги, визначені нормативно-правовими актами. Обрані критерії ґрунтуються на принципах надійності, об'єктивності, корисності, зрозумілості, порівняльності, повноти прийнятності.

⁵⁴ Під поняттям «причинний зв'язок» розуміється зв'язок між дією і певним наслідком.

Для оцінки питання «якою мірою АГС забезпечено судочинство»

Для оцінки питання «якою мірою забезпечено функціонування АГС»

продуктивність роботи суду з розгляду справ: середня кількість надходження справ та матеріалів на розгляд одного судді рівномірна по країні;	обраховану потребу задоволено на 100 відсотків відкриті асигнування використано в повному обсязі для досягнення встановлених результатів
середня кількість розглянутих справ та матеріалів одним суддею рівномірна по країні	нарахування та виплату заробітної плати (оплата праці) здійснено своєчасно, в повному обсязі та з дотриманням вимог чинного законодавства
своєчасність судового розгляду:	стимулюючі виплати встановлюються згідно з критеріями, визначеними відповідними положеннями
середня кількість розглянутих справ та матеріалів одним суддею рівномірна по країні;	суди укомплектовані:
середня тривалість розгляду справи (днів) зменшується	питання функціонування та комплектування судів врегульовано відповідними нормативними документами
відсоток розгляду справ більше 96 відс.	суди укомплектовано судьями та відповідними працівниками (від 95 відс.)
відсоток справ та матеріалів, загальний термін розгляду яких триває понад рік, зменшується	співвідношення штатної чисельності працівників апарату на одну посаду судді рівномірне по країні
незмінюваність судових рішень:	суди забезпечено необхідними приміщеннями та матеріальними ресурсами (від 95 відс.)
питома вага скасованих та змінених рішень апеляційних судів зменшується	дотримання норм законодавства щодо обліку необоротних активів
вартість розгляду справ та матеріалів судами рівномірна по країні	придбання предметів та матеріалів, надання послуг здійснюється з дотриманням вимог нормативно-правових актів
	фактичні результати діяльності відповідають запланованим результатам

Використані методи аудиту

Для отримання аудиторських доказів при дослідженні питання «якою мірою АГС забезпечено судочинство» застосовувалася комбінація різних методів і прийомів (аналіз, вторинні дані, інтерв'ю), питання «якою мірою забезпечено функціонування АГС» досліджувалось шляхом розрахунку, тестування, вибірки.

Член Рахункової палати

Геннадій ПЛІС